

gel02 INFLATIE EN DEFLATIE

INFLATIE

Inflatie is een stijging van het algemeen prijsniveau. Door inflatie neemt de reële waarde van het geld af, met dezelfde hoeveelheid geld kan minder worden gekocht.

We onderscheiden bestedingsinflatie (aan de vraagkant) en kosteninflatie (aan de aanbodkant).

Bestedingsinflatie ontstaat bij overbesteding als de effectieve vraag* groter is dan de productiecapaciteit.

Om bestedingsinflatie tegen te gaan kan de overheid de belastingen verhogen waardoor de mensen minder te besteden hebben en kan de centrale bank de rente verhogen waardoor het lenen van geld duurder wordt.

Kosteninflatie ontstaat als bedrijven hogere productiekosten (zoals loonkosten, overheidstarieven en invoerprijzen) doorberekenen in de verkoopprijs.

Inflatie heeft **nadelige gevolgen** voor de economie:

- De koopkracht van het geld daalt. Dit noemen we **geldontwaarding**. Geldontwaarding is nadelig voor:
 - consumenten, omdat goederen en diensten duurder worden.
 - mensen met spaargeld, omdat het gespaarde geld reël minder waard wordt.
 - mensen die geld hebben uitgeleend, omdat het later terug te ontvangen geld reël minder waard is.

Het percentage geldontwaarding is niet gelijk aan het inflatiepercentage. Als het inflatiepercentage 25% bedraagt (prijsindexcijfer = 125) dan kan de geldontwaarding als volgt worden berekend:

$$RIC = \frac{NIC}{PIC} \times 100 \rightarrow RIC = \frac{100}{125} \times 100 \rightarrow RIC = 80 \rightarrow 20\% \text{ koopkrachtdaling geld.}$$

De koopkracht van het inkomen kan dalen, er treedt dan **koopkrachtverlies** op.

De koopkrachtverandering van het inkomen is afhankelijk van de inkomensverandering en de prijsverandering. Bij een inkomensstijging van 10% en een inflatie van 25% is er 12% koopkrachtdaling van het inkomen:

$$RIC = \frac{NIC}{PIC} \times 100 \rightarrow RIC = \frac{110}{125} \times 100 \rightarrow RIC = 88 \rightarrow 12\% \text{ koopkrachtdaling inkomen.}$$

- De internationale concurrentiepositie kan verslechteren omdat exportproducten duurder en importproducten in verhouding goedkoper worden. Door minder export en meer import kan de betalingsbalans verslechteren.
- Als consumenten prijsstijgingen verwachten, zullen ze eerder meer goederen kopen om de prijsstijging voor te zijn. De inflatie die ze verwachten komt zo ook werkelijk tot stand.

'KRIMPFLATIE' en 'GRAAIFLATIE'

Aan inflatie gerelateerde neologismen (nieuwe en nog niet ingeburgerde woorden) zijn 'krimpflatie' en 'graaiflatie'. **Krimpflatie** is een samenvoeging van de woorden krimpen en inflatie. Krimpflatie is de bijnaam voor het verschijnsel dat fabrikanten van consumentenartikelen als gevolg van stijgende grondstofprijzen de hoeveelheid van het geleverde artikel in een vrijwel identieke verpakking verkleinen terwijl de prijs van het product gelijk blijft.

Graaiflatie is een samenvoeging van de woorden graaien en inflatie. Graaiflatie is de bijnaam voor het verschijnsel dat op winst beluste bedrijven de prijzen buitensporig verhogen onder het voorwendsel dat deze prijsstijgingen nodig zijn om de kostenstijgingen die het gevolg zijn van de algemene inflatie door te berekenen.

DE RELATIE TUSSEN INFLATIE EN RENTE

Wie spaart, stelt consumptieve bestedingen uit, het moment van consumeren wordt verplaatst naar de toekomst. Wie leent, vervroegt consumptieve bestedingen, het moment van consumeren wordt verplaatst naar het heden. Zowel bij het uitstellen als bij het vervroegen van consumptie is er sprake van **intertemporele ruil** (ruilen over de tijd). Wie spaart en dus consumptie uitstelt, ontvangt rente en wie leent en dus consumptie vervroegt, betaalt rente.

- Inflatie beïnvloedt de rente. Door inflatie daalt de koopkracht van het geld, waardoor sparen wordt ontmoedigd en lenen wordt gestimuleerd. Als er minder wordt gespaard en meer wordt geleend, zal de rente stijgen.
- Omgekeerd beïnvloedt de rente ook de inflatie. Als de rente stijgt, levert sparen meer op en wordt het duurder om te lenen. Er wordt dan minder besteed en de inflatie zal dalen.

De **nominale rente** is de overeengekomen rentevergoeding die je als spaarder ontvangt of als lener betaalt.

De **reële rente** is de nominale rente gecorrigeerd voor de inflatie.

Met behulp van indexcijfers kunnen rente- en inflatieontwikkelingen met elkaar in verband worden gebracht.

Zo is uit onderstaand verband tussen de reële rente, de nominale rente en het inflatiepercentage af te leiden dat bij een gegeven reële rente een hoger inflatiecijfer zal leiden tot een hogere nominale rente.

$$\text{indexcijfer reële rente} = \frac{\text{indexcijfer nominale rente}}{\text{indexcijfer inflatie}} \times 100$$

Met behulp van de indexcijfers van de nominale rente en de inflatie kan de reële rente worden berekend.

Als de nominale rente 5% bedraagt en de inflatie 3%, dan is de reële rente 1,94% ($\frac{105}{103} \times 100 = 101,94$).

DEFLATIE

Deflatie is een daling van het algemeen prijsniveau. Door deflatie neemt de reële waarde van het geld toe, met dezelfde hoeveelheid geld kan meer worden gekocht.

We onderscheiden bestedingsdeflatie (aan de vraagkant) en kostendeflatie (aan de aanbodkant).

Als de effectieve vraag*) in een situatie van onderbesteding afneemt, kan het gemiddeld prijspeil dalen. Er is dan sprake van **bestedingsdeflatie**. Eventuele oplossingen zijn belastingverlaging en renteverlaging.

Bestedingsdeflatie heeft **nadelige gevolgen** voor de economie:

- Voorgenomen bestedingen worden uitgesteld, omdat men verwacht producten op termijn goedkoper te kunnen aanschaffen.
- Bij deflatie is sparen aantrekkelijk omdat het gespaarde geld reëel meer waard wordt. Door te sparen en niet te besteden, zakken de bestedingen nog verder in.
- Bij deflatie is lenen nadelig omdat het later terug te betalen geld reëel meer waard is. Door minder te lenen om te consumeren en investeren, nemen de bestedingen nog meer af.

Als bedrijven lagere productiekosten doorberekenen in de verkoopprijs is er sprake van **kostendeflatie**.

Deflatie als gevolg van innovatie is gunstig voor de economie. Consumenten zullen producten die goedkoper zijn geworden eerder aanschaffen en zij houden ook nog eens geld over voor de aanschaf van andere producten.

*) De effectieve vraag is de totale vraag naar goederen waarmee beslag wordt gelegd op de productiecapaciteit van een land.